
Polonistyka na Węgrzech.

Biuletyn Polonistyczny 15/46, 77-81

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POLONISTYKA NA WĘGRZECH

Informacja o polonistyce na Węgrzech składa się z wprowadzenia - o charakterze ogólnym, oraz ze skrótego przeglądu bibliograficznego, dotyczącego publikacji polonistycznych z ubiegłego dziesięciolecia.

Polonistyka na Węgrzech wchodzi w skład badań slawistycznych i stanowi jedną z ich gałęzi, uprawianą w skromnych ramach. Żaden z trzech węgierskich uniwersytetów nie prowadzi jeszcze samodzielnej katedry polonistyki. Wykłady z literatury i nauka języka polskiego dla słuchaczy-polonistów odbywają się na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu im. Loránda Eötvösa w uniwersyteckim Instytucie Slawistyki. Wykładowcami są węgierscy slawiści i polscy lektorzy (historię języka polskiego wykłada tu prof. dr István Sipos, w prowadzeniu zajęć z historii literatury polskiej bierze także udział dr Nina Király). Dotychczasowymi lektorami języka polskiego byli: Józef Łączak, Edmund Przeździecki, Jan Ślaski, Andrzej Zieliński.

Lektorat języka polskiego prowadzony jest oprócz tego na Uniwersytecie im. Lajosa Kossutha w Debreczynie oraz na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu im. Attili Józsefa w Szegedzie. Do roku bieżącego lektorat istniał także w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Pécsu, a w Instytucie Językoznawstwa Węgierskiej Akademii Nauk prof. dr Péter Király zajmuje się polonistyką w związku z prowadzonymi przez niego badaniami slawistycznymi.

Doświadczenia lat ubiegłych wykazują, że rozwój polonistyki na Węgrzech nie jest zadowalający: przyrost młodych kadr nie nadąża za wzrastającymi potrzebami, liczba stypendystów i aspirantów uniwersyteckich kończących naukę w Polsce jest bardzo mała, tempo rozwoju - zbyt wolne, a chociaż wyniki bywają dobre, trzeba powiedzieć, że węgierska polonistyka - sięgająca korzeniami połowy ubiegłego wieku - uprawiana jest tylko przez nielicznych.

Obecnie polonistyka jako taka u nas właściwie nie istnieje - nie został stworzony zespolony, ukierunkowany naukowo warsztat pracy, który mógłby zachęcać osoby interesujące się tą tematyką. Opracowywane tematy z zakresu polonistyki - to w istocie rozproszone i w większości przypadkowe publikacje, które

nie mogą służyć nawet jako luźny szkic do programu badań naukowych.

Problematyką polonistyczną zajmują się natomiast redakcje kilku pism fachowych. W niektórych z nich znaleźć można sporą liczbę artykułów i recenzji dotyczących języka polskiego i historii literatury polskiej. Do tego typu periodyków należą: "Studia Slavica" (Budapeszt), "Slavica" (Debreczyn), "Helikon Világirodalmi Figyelő" (Budapeszt), "Acta Litteraria" (Budapeszt), "Magyar Könyvszemle" (Budapeszt), nowoczesne pismo o treści krytycznej i literackiej pt. "Nagyvilág" (Budapeszt). W skład ich redakcji wchodzi pracownicy szkół wyższych, instytutów WAN, bibliotek fachowych, tłumacze itd.

Obok ściśle potraktowanych systematycznych studiów polonistycznych, za tradycyjne już uznać można badania poszczególnych epok literatury polskiej i studia poświęcone analizie oraz porównywaniu historycznych powiązań. Najczęściej chyba był brany dotychczas pod uwagę przez obydwie strony problem Renesansu i Humanizmu. Innym węzłowym punktem badań jest przełom XVIII i XIX wieku: okres walk szlachecko-narodowyzwoleńczych i przemian mieszczańskich, przejście od klasycyzmu do romantyzmu, dziesięciolecie poprzedzające mieszczańską rewolucję demokratyczną 1848 r.

Stopniowe wykształcanie się tych dwóch większych wspólnych dziedzin badań ma swe realne przyczyny kulturalne, historyczne i społeczne oraz uzasadnienie historyczne: jest to wynik wieloletnich powiązań dwóch narodów mówiących odrębnymi językami oraz dwóch literatur narodowych.

Od czasu budapeszteńskiej konferencji międzynarodowej (1962), podkreślającej znaczenie badań nad literaturami środkowo- i wschodnioeuropejskimi, i pierwszej narady dyrektorów akademickich instytutów badań literackich krajów socjalistycznych (Budapeszt 1964), w której to naradzie wzięła również udział delegacja polska, w programie prac znalazły się tematy kompleksowe, wyrażające wzrost zainteresowań specjalistów węgierskich historią literatury polskiej. Pracę nad tym zagadnieniem podjął m.in. Instytut Nauki o Literaturze Węgierskiej Akademii Nauk. W programie prac Zespołu do spraw badań nad Renesansem IBL WAN znalazły się następujące tematy: Literatura okresu Re-

nesansu w Europie środkowo-wschodniej.- Analiza Renesansu polskiego (z uwzględnieniem następujących zagadnień: 1. Ukształtowanie się Renesansu, 2. Rozpowszechnianie się Renesansu, 3. Myśl humanistyczna, 4. Renesans i ruchy religijne, 5. Liryka Renesansu, 6. Dramat Renesansu, 7. Publicystyka i historiografia okresu Renesansu, 8. Kontynuacja tradycji Renesansu i jego znaczenie z punktu widzenia rozwoju historycznego). Tematy te opracował w języku francuskim prof. dr Béla Varjas ("Acta Litteraria", tom XII, fasc. 1-2: La Littérature de l'époque de la Renaissance en Europe centrale et orientale). Osobny rozdział poświęcono tam Janowi Kochanowskiemu.

Podobne tematy znajdują się również w programie badań grupy zajmującej się okresem pierwszego dziesięciolecia XVIII w.: doc. dr Lajos Hopp wydał pracę pt. Polacy i Węgrzy w literaturze okresu walk wolnościowych Rákocziego i okresu emigracji (Lengyelek és magyarok a Rákóczi - szabadságharc és emigráció irodalmában). W książce tej po raz pierwszy opracowane i zebrane zostały pamiątki literackie i polityczno-publicystyczne tego okresu, świadczące o odrodzeniu tradycji literackich dwóch zaprzyjaźnionych narodów. Zebrane tu również zostały pisma kancelaryjne, urzędowe i prywatne listy, dworskie diariusze i dzienniki z podróży po Polsce, dokumenty w językach: polskim, węgierskim, łacińskim i francuskim. Książka ukazuje ten okres historycznych związków polsko-węgierskich, który z punktu widzenia treści i celów narodowych i niepodległościowych stanowi "klamkę do drzwi" łączących tradycje wcześniejsze - epoki Batorego - z tradycjami początków XIX wieku.

Inne badania obejmują okres ostatnich lat wieku XVIII, głównie zagadnienia dotyczące historii literatury polskiej. Tego okresu dotyczą prace dra László Sziklaya: La formation de la conscience nationale moderne dans les littératures de l'Est de l'Europe centrale; prof. dra Károly Horvátha: Les courants littéraires de l'époque des Lumières dans l'Est de l'Europe centrale (studium to znalazło się w materiałach międzynarodowej konferencji w Mátrafüred w r. 1970 nt.: Les Lumières en Hongrie, en Europe centrale et en Europe orientale. Actes du Colloque de Mátrafüred 3-5 Novembre 1970, Budapest 1971). Badania te obejmują też takie tematy, jak problemy okresu klasycyzmu i ro-

mantyzmu (również polskiego), którym K.Horváth poświęcił wydaną częściowo w języku francuskim monografię pt. *L'Épopée nationale dans les littératures d'Europe centrale et orientale à l'époque de la transition du classicisme au romantisme* ("Acta Litteraria", tom V, fasc. 1-4, 1962). Wymienić też tu należy pracę L.Sziklaya pt. *Literatura słowacka, czeska i polska w okresie Oświecenia*, przeznaczoną do tomu studiów znajdującego się również w programie prac Instytutu.

Pominąwszy opracowania szczegółowe, wymienimy poniżej kilka ważniejszych pozycji z ostatnich lat 15, wydanych w języku polskim i węgierskim, a dotyczących interesującej nas problematyki:

Prof. dr Endre K o v á c s - *A lengyel kérdés a reformkori Magyarországon*, Budapest 1959.- *A lengyel irodalom története*, Budapest 1960.- *Reymont*, Budapest 1961.- *A krákkoi egyetem és a magyar művelődés. Adalékok a magyar-lengyel kapcsolatok XV-XVI századi történetéhez*, Budapest 1964 (Uniwersytet Krakowski a kultura węgierska. Przyczynki do historii węgiersko-polskich stosunków kulturalnych wieków XV i XVI), Wrocław 1965.

Prof. dr László S z i k l a y - *Adam Mickiewicz*, Budapest 1968.

Doc. dr Lajos H o p p - *A lengyel-magyar hagyományok uj-jászületése (Odrodzenie się tradycji polsko-węgierskich w czasach F.Rákócziiego II)*, Budapest 1972.

Ponadto ukazały się:

Mickiewicz válogatott versei (Zbiór wierszy Mickiewicza). Red. I. Varsányi. Wstęp E.Kovács, Budapest 1961.- *Mickiewicz, Az Ősök ("Dziady")*. Tłum. F.Pákozdy. Wstęp G.Kerényi, Budapest 1963.- *Lengyel költők antológiája (Antologia poetów polskich)*. Red. G. Kerényi i E.Bojtár, Budapest 1970.- *Tanulmányok a lengyel-magyar irodalmi kapcsolatok köréből*. Red. I.Csapláros, L. Hopp, J.Reychman, L.Sziklay, Budapest 1969 (*Studia z dziejów polsko-węgierskich stosunków literackich i kulturalnych*, Wrocław 1969).

Opublikowano również kilka prac dotyczących Polski, a mianowicie: Doc. dr E.Angyal, *Die slawische Barockwelt*, Leipzig 1961.- Doc. dr A.Pirnát, *Die Ideologie der siebenbürger Antitrinitarier in den 1570er Jahren*, Budapest 1961.- Prof. I.Sötér, *Aspects et paralelismes de la littérature hongroise*, Budapest

1966.- Prof. dr J.Waldapfel, A travers des siècles et frontières. (Études sur la littérature hongroise et la littérature comparée), Budapest 1968.

Ukazały się również następujące opracowania bibliograficzne: A lengyel irodalom Magyarországon (Literatura polska na Węgrzech). Zebrał S.Kozocsa i G.Radó, Budapest 1960.- A lengyel-magyar kulturális és irodalmi kapcsolatok válogatott bibliográfiája (Bibliografia związków literackich i kulturalnych polsko-węgierskich). Zebrał J.Jakubiuk, 1969.- A lengyel dráma Magyarországon (Polski dramat na Węgrzech 1945-1965). Zebrała G.Kerényi, 1969.

Doc. dr Lajos Hopp

POLONISTYKA W ZSRR

Katedra Filologii Słowiańskiej Państwowego UNIWERSYTETU KIJOWSKIEGO realizuje od r. 1946 nauczanie języka polskiego i polskiej literatury oraz prowadzi prace naukowe w zakresie polonistyki. Obecnie na Sekcji Słowiańskiej Wydziału Filologicznego, reaktywowanej w r. 1970, obok zajęć praktycznych prowadzone są wykłady współczesnego języka polskiego, historii języka polskiego, dialektologii polskiej, historii literatury polskiej. Studenci-poloniści piszą prace roczne i dyplomowe.

W grupach polonistycznych, na pierwszych trzech latach, studiuje obecnie 25 studentów. Język polski jest drugim językiem słowiańskim dla studentów bohemistyki, a także przedmiotem obowiązkowym lub fakultatywnym dla ukrainistów i rusycystów studiów stacjonarnych i wieczorowych (ok. 100 uczących się rocznie); poza tym uczą się go studenci historii (w chwili obecnej ok. 10 osób).

W ciągu ostatnich dwóch lat przygotowano prace magisterskie na następujące tematy:

Związki literackie polsko-rosyjskie okresu powojennego; Lenin w literaturze polskiej; Majakowski w Polsce; Literatura rosyjska na łamach czasopisma "Slavia Orientalis"; A. Błok w polskich przekładach; "Romantyczni" K.Paustowskiego w polskim przekładzie; Juliusz Słowacki i Ukraina; Walka ludu ukraiń-